

УДК 338.242:658.821

Лазебна І.В.

*асистент кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київського національного торговельно-економічного університету*

НЕОБХІДНІСТЬ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ В УКРАЇНІ

NECESSITY AND DIRECTIONS OF THE GOVERNMENT REGULATION DEVELOPMENT OF CONSUMER'S MARKET IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню особливостей державного регулювання ринку споживчих товарів. Визначено, що розвиток такої важливої сфери національної економіки, як ринок споживчих товарів не може відбуватися стихійно. Процеси і явища на ньому повинні перебувати під постійним наглядом держави та свідомо регулюватися. Виділено основні напрями удосконалення державного регулювання ринку споживчих товарів в Україні. Розкрито характеристику проблем та заходи, що пропонуються для їх вирішення.

Ключові слова: державне регулювання, ринок споживчих товарів, доходи, податки, ціна, захист інтересів споживачів.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию особенностей государственного регулирования рынка потребительских товаров. Определено, что развитие такой важной сферы национальной экономики, как рынок потребительских товаров не может происходить стихийно. Процессы и явления на нем должны находиться под постоянным контролем государства и сознательно регулироваться. Выделены основные направления совершенствования государственного регулирования рынка потребительских товаров в Украине. Раскрыты характеристика проблем и меры, предлагаемые для их решения.

Ключевые слова: государственное регулирование, рынок потребительских товаров, доходы, налоги, цена, защита интересов потребителей.

ANNOTATION

The article is devoted to research of state regulation features of the consumer market. Determined, that the development of such an important sector of the national economy as consumer goods market can't be uncontrolled. Processes and phenomena of this market should be under constant state supervision. There were allocated some basic directions of improvement of state regulation of the consumer market in Ukraine. Were uncovered characteristic problems, and proposed the measures to solve them.

Keywords: government regulation, consumer goods market, income taxes, price, protection of interests of consumers.

Постановка проблеми. Удосконалення регулювання ринку споживчих товарів означає інтенсифікацію дій держави щодо зростання і подальшого вдосконалення ринку, динамічного та ефективного його розвитку, задіяння більш дієвих економічних інструментів державного регулювання. Вирішальне значення має чітке виділення й оптимальне застосування ефективного інструментарію регулювання ринку споживчих товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При підготовці статті були використані праці зарубіжних та українських економістів, які досліджували проблеми державного регулювання ринку, зокрема: Л. Абалкіна, В. Апопія, А. Бе-

бело, В. Бодрова, В. Геєць, О. Іваницького, О. Комикова, В. Косенко, І. Михасюка, С. Мочерного, П. Саблука, В. Точиліна, А. Чухно, А. Шастітко та ін. [1-7].

Постановка завдання. Проаналізувавши і вивчивши питання державного регулювання ринку споживчих товарів, можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у розкритті інструментів та напрямів удосконалення державного регулювання ринку споживчих товарів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні оголошено курс на формування соціально орієнтованої ринкової економіки, який передбачає поєднання конкуренції з соціальною компенсацією, гарантіями захищеності громадян. Тому регулювання ринку споживчих товарів має бути спрямоване у напрямках: соціального захисту споживача; скорочення реалізації фальсифікованої, контрабандної чи контрафактної продукції; усунення недобросовісної конкуренції; забезпечення розвитку приватної власності та захисту прав власності; формування здорового цивілізованого конкурентного середовища; розширення компетенцій громадських інституцій захисту споживача, населення та ін. [2, с. 58].

У сучасних умовах нагальною є потреба в удосконаленні механізмів та системи інструментів ринку споживчих товарів в Україні, а саме: стабільність законодавства; прозорість дій влади; дієвість конкурентної політики; ефективність податкової системи; поліпшення якості вітчизняних товарів та виконання вимог європейських стандартів; обмеження тіньової торговельної діяльності та ін. [4, с. 30-31].

У сучасних умовах державні органи влади, як регіональні, так і місцеві, мають необхідні повноваження щодо проведення самостійного регулювання ринку. Для успішної реалізації напрямів їх діяльності слід суттєво підвищити регулюючу і координуючу функції органів виконавчої влади.

Сьогодні виникла необхідність вдосконалення інструментів державного регулювання ринку споживчих товарів та відносин у сфері товарного обігу, так як в умовах становлення ринкових відносин торговельна галузь як одна з найваж-

лівіших складових сфер економіки потребує окрім все більшого контролю та захисту ще й підтримки та розвитку. Особливо це стосується удосконалення таких сфер, як: захист прав споживачів, цінова політика, доходи, соціальні гарантії або виплати, штрафи тощо (табл. 1).

Найбільша частка доходів населення належить заробітній платі, тобто вона є найбільш стимулюючим фактором. Від рівня доходів населення, у тому числі заробітної плати, залежить рівень добробуту населення. Тому для його підвищення держава повинна звернути увагу на деякі фактори. Одними із важливих

факторів зменшення нерівності доходів та стимулювання економічного зростання, у процесі випереджаючого збільшення абсолютного розміру доходів верхніх верств населення і зниження нижніх верств, а також розмиванням середнього сегмента [8], є збільшення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму і частки фонду оплати праці у ВВП. Це можливо здійснити через створення робочих місць із високим рівнем оплати праці, у високотехнологічних інноваційних виробництвах, а також сучасних виробництвах, продукція яких є конкурентоспроможною на світовому ринку. Вста-

Таблиця 1

Удосконалення інструментів державного регулювання ринку споживчих товарів в Україні

Напрями удосконалення	Характеристика проблеми	Заходи, що пропонуються для її вирішення
Доходи (заробітна плата)	Низька вартість робочої сили, високий ступінь диференціації доходів громадян, поширення тіньових видів діяльності	Встановлення розміру мінімальної заробітної плати не нижчим за величину прожиткового мінімуму. Наближення рівня заробітної плати до реальної вартості робочої сили
Соціальні гарантії або виплати	Низька адресність окремих видів допомоги	Ретельний моніторинг добробуту категорій громадян, які отримують різного роду виплати
Податок на прибуток	Приховування доходів громадянами, найвищий рівень податкового навантаження на доходи	Визначення мінімального рівня доходу, який звільняється від оподаткування. Відновлення прогресивної системи ставок податку. Легалізація тіньової заробітної плати через зменшення податкового навантаження
Ціни та ціноутворення споживчих цін	Розкручування інфляційної спіралі (ціни-заробітна плата-пенсія). За рахунок зростання ціни на певний вид товару, в споживанні якого суспільство зацікавлене, стримується його споживання	Запровадження методу обмеження торговельних надбавок на предмети першочергового споживання та необхідності. Впровадження антимонопольного контролю за цінами, протидія антиконкурентним тенденціям у сфері ціноутворення. Постійне проведення моніторингу динаміки і структури цін на споживчі товари. Встановлення границь ціноутворення
Захист вітчизняних товаровиробників	Відсутність контролю за якістю ввезеної продукції в країну та виробленої в Україні	Поновлення контролю за якістю ввезеної продукції у країну, встановлення обмеження на ввіз імпортової продукції, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках шляхом встановлення високої якості та надійної безпеки вітчизняної продукції
Ліцензування та реєстрація	Складна процедура реєстрації та ліцензування торговельного підприємства	Удосконалення системи ліцензування шляхом спрощення процедури ліцензування
Сертифікація та стандартизація	Невідповідність продукції, систем якості, систем управління якістю товарів	Удосконалення нормативно-правового забезпечення, та нових стандартів якості. Приведення національних стандартів до міжнародних вимог
Забезпечення населення соціально значущими товарами	Неврегульованість процесу виробництва і доступності соціально значущих товарів для малозабезпечених верств населення	Контроль за виробництвом і поставками на ринок соціально значущих товарів. Регулювання оптово-відпускних цін і торговельної надбавки
Штрафи	Штрафи повинні виконувати каральний, запобіжний і виховний вплив	Перегляд штрафних санкцій і визначення більш суворого покарання за повторне вчинення порушення або злочину
Захист інтересів споживачів	Особливістю є насиченість ринку неякісними та фальсифікованими товарами, слабка обізнаність та освітній рівень споживачів, обмежені можливості судових органів, недостатній авторитет громадських об'єднань споживачів	Удосконалення нормативної бази захисту прав та інтересів споживачів, налагодження дієвої та ефективної взаємодії між Держспоживінспекцією України та асоціаціями українських товаровиробників
Нормативно-правові акти	Відсутність нормативно-правових актів, які регулюють товарний обіг	Удосконалення правового забезпечення функціонування ринку споживчих товарів та внутрішньої торгівлі

Джерело: розроблено автором

новлення розміру мінімальної заробітної плати повинно бути не нижче прожиткового мінімуму, які необхідно переглядати щорічно, і визначати як відсоток середньої заробітної плати та виходячи з мінімальних споживчих потреб і продуктивності праці.

На сьогоднішній день існує великий відсоток тіньової заробітної плати, для її легалізації необхідно створити мотивацію роботодавця для виплати офіційної заробітної плати, запровадження штрафних санкцій тим фірмам, які використовують тіньові виплати. Для того щоб праця найманих працівників була високопродуктивною необхідно передбачити запровадження систем матеріального стимулювання мотивації, вдосконалити систему постійного підвищення кваліфікації робочої сили та атестації персоналу. Система мотивації праці практично не створена, методики визначення ціни робочої сили немає. У країнах Західної Європи, США, Японії та інших розвинутих державах за допомогою мотивації праці вирішуються такі головні проблеми, як досягнення високопродуктивної праці, підвищення ефективності виробництва взагалі, розв'язання проблем соціально-культурного та кваліфікаційного рівня населення [9]. Ключовим орієнтиром при розробці державних заходів має слугувати встановлення оптимального співвідношення між динамікою трудових доходів та продуктивністю праці.

Крім заробітної плати у системі доходів також виділяють соціальні трансферти та інші виплати. У першу чергу соціальні трансферти повинні виконувати функцію адресності. Її реалізація передбачає виділення адресної соціальної допомоги, пільг, субсидій малозабезпеченим сім'ям, рівень забезпечення яких нижче прожиткового мінімуму, таким чином зменшуючи вплив коштів до користувачів, які такими не є. Для цього необхідно проводити ретельний добробут категорій громадян, які отримують різного роду виплати, оскільки такого роду виплати спонукають до утриманських настроїв значної частини населення та руйнування стимулів для активної поведінки на ринку праці.

У 2011 р. був розроблений проект Закону України «Про використання електронних соціальних карток при наданні та отриманні пільг, послуг, виплат та інших соціальних гарантій» від 1 березня 2011 року за № 8178[10]. На сьогоднішній день є необхідність у продовженні розгляду цього законопроекту, оскільки його прийняття та реалізація забезпечать удосконалення системи соціального захисту населення, дадуть змогу об'єктивно управляти бюджетними коштами, що спрямовуються до соціальної сфери, організувати контроль за їх використанням, формувати достовірну звітність у розрізі конкретних отримувачів соціальної підтримки.

Центральну роль у регулюванні доходів відіграє система оподаткування, яка одночасно повинна враховувати збереження добробуту платника податку та стимулювання підприєм-

ницької діяльності. Саме великий податковий тягар і стимулює до зростання питомої ваги тіньових доходів громадян. Для того щоб цього уникнути, є можливим встановлення мінімального рівня доходу, який не буде оподатковуватися. Пропонуємо також поновити прогресивну систему оподаткування, зменшивши при цьому мінімальну ставку податку, яка буде зростати відповідно до зростання доходу. На сьогоднішній день, згідно зі ст. 167 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI, ставка податку становить 15% бази оподаткування. При цьому у разі, якщо загальна сума отриманих платником податку у звітному податковому місяці доходів перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 17% суми перевищення. Ще одним напрямом може стати визначення у законодавчих актах мінімального розміру оплати праці для окремих категорій працівників, нижче якого роботодавець не може встановити. Протягом року податкова інспекція має здійснювати перевірки вибірково фірм, підприємств саме щодо встановлення оплати праці роботодавцем відповідно до законодавства, і укладення договорів з усіма працівниками, для того щоб уникнути як тінізації використання трудових ресурсів, так і заробітної плати.

Необхідно підвищувати ефективність системи регулювання цін на товари. Важливе значення має здійснення антимонопольного контролю за цінами, протидія встановленню завищених цін та антимонопольні зловживання. Важливим є постійний контроль за достовірністю встановлення цін, у тому числі й з боку споживачів. Необхідність будь-якого підвищення цін повинна бути обґрунтовано доведена і штучно не завищувалася. Важливе значення має вдосконалення нормативно-методичних засад формування цін на товари, калькуляції витрат виробництва і обігу. У собівартість продукції мають включатися лише раціональні і дійсно необхідні для здійснення виробничого процесу витрати.

Державні органи повинні встановлювати перелік споживчих товарів, ціна на які повинна регулюватися і контролюватися. Це повинно бути обмежене коло найбільш важливих для України товарів. Такий моніторинг динаміки і структури цін на споживчі товари має проводитися постійно. Йдеться про контроль за рівнем цін та їх складовими (собівартістю, прибутком, торговельною націнкою, рентабельністю).

Також необхідно проводити контроль за рівнем товарної націнки. У цьому разі важливе значення має регулювання співвідношення між рівнем роздрібних цін на споживчі товари і оптовими цінами товаровиробників. Необхідно на соціально важливі товари встановлювати обмеження торговельних надбавок.

Таким чином, необхідно внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р. № 1548 «Про встановлен-

ня повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» у частині запровадження граничного рівня рентабельності на всі сорти хліба, а не лише на хліб простої рецептури та борошно, а також й на решту основних соціально значущих продовольчих товарів; удосконалити затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Порядок формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання» від 17 квітня 2008 року № 373 у частині уточнення та доповнення витрат, які не включаються до собівартості виробництва продовольчих товарів, що унеможливить отримання окремими особами необґрунтованої економічної вигоди за рахунок споживачів. Зокрема, передбачити, що витрати на оплату товарного знака не повинні належати до собівартості виробництва продовольчих товарів, щодо яких запроваджене державне регулювання цін.

Одним із напрямів держави є захист вітчизняних товаровиробників і вітчизняних споживачів. Експансія вітчизняних споживчих товарів на зовнішні ринки можлива лише за умови високої якості продукції та надійної безпеки її споживання. Держава, установивши підвищені вимоги до виробництва вітчизняної продукції, не тільки створить додаткові стимули для поліпшення її якісних характеристик, а й унеможливить імпорт на внутрішній ринок низькоякісних дешевих товарів, які стримують зростання ділової активності [11, с. 69].

Низькоякісна, але дешева імпортна продукція є негативним чинником для розвитку і зростання національної економіки і підтримки національного виробника. Особливо несприятливою є ситуація у сфері торгівлі непродовольчими товарами, де частка імпорту сягає близько 60% у загальному товарообігу. Значна частина населення з низькими доходами зорієнтована на придбання дешевих, але низькоякісних імпортних предметів споживання.

Однією із цілей держави є захист національних економічних інтересів, метою якого виступають: стимулювання розвитку національної економіки при здійсненні зовнішньоторговельної діяльності і забезпечення умов ефективної інтеграції економіки країни у світове господарство; просування вітчизняних товарів на світові ринки; захист вітчизняних товаровиробників від несприятливого впливу недобросовісної іноземної конкуренції.

Більша лібералізація зовнішньоторговельних операцій сприятиме зростанню імпорту споживчих товарів. Це слід враховувати вітчизняним суб'єктам ринку під час розроблення стратегії й тактики з метою закріплення на ринку та реалізації власного потенціалу в умовах зростаючої конкуренції з імпортерами та їх представниками. Важливо підтримувати і підвищувати конкурентоспроможність вітчизняних товарів і самої торгівлі, задіяти маркетин-

гові засоби, рекламу для переключення попиту населення на вітчизняну продукцію [12].

Захист національних товаровиробників на внутрішньому ринку здійснюється відповідно до положень Законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998 № 332-XIV, «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998 № 330-XIV, «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998 № 332-XIV. Крім того, після вступу України до СОТ невід'ємною частиною нормативно-правової бази, яка регулює питання захисту від демпінгового, субсидованого та зростаючого імпорту, є відповідні Угоди СОТ «Про застосування статті VI ГАТТ 1994», «Про захисні заходи», «Про субсидії і компенсаційні заходи». Ці нормативні акти регулюють порядок і процедури порушення, проведення розслідувань та застосування відповідних антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів за їх результатами.

Іншим інструментом, який потрібно вдосконалити, є система сертифікації товарів. З цією метою слід поліпшувати організаційну роботу органів, які проводять сертифікацію; підвищувати компетентність експертів; вдосконалити нормативну базу і правила сертифікації; розробляти і впроваджувати нові стандарти якості на товари. Правові, економічні (організаційні) основи систем стандартизації та сертифікації, встановлення організаційних форм їх функціонування на території України визначає Декрет Кабінету Міністрів «Про стандартизацію і сертифікацію» від 10.05.1993 № 46-93.

Необхідно приймати зміни до нормативних документів з метою спрощення процедури реєстрації та ліцензування торговельного підприємства; скоротити види торговельної діяльності, що підлягають обов'язковій сертифікації та/або ліцензуванню; спростити процедуру отримання дозвільних документів на право займатися торговельною діяльністю; впорядкувати діяльність контрольних і наглядових органів щодо перевірки діяльності суб'єктів господарювання у сфері виробництва товарів та їх торгівлі; скорочення кількості цих органів. Уніфікувати та адаптувати українські стандарти якості продукції до європейських і міжнародних. Необхідна подальша розробка технічних регламентів стандартизації споживчих товарів; вдосконалення системи кодифікації продукції. Правові та організаційні засади державного регулювання ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності встановлені Законами України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 № 1775-III та «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV.

Необхідна увага органів влади повинна бути зосереджена на забезпеченні населення соціально значущими товарами першої необхідності і

найважливішими товарами масового попиту, що й має бути зазначено в «Програмі економічного і соціального розвитку» регіональних рівнів. Державна влада повинна встановлювати мінімальний обсяг національного виробництва цих товарів і поставок їх на ринок та не допускати скорочення обсягів постачання цих товарів у роздрібну мережу та гарантувати їх належну якість, не допускати необґрунтованого зростання оптових цін на соціально значущі продовольчі товари та забезпечити контроль за дотриманням цін та тарифів у вигляді встановлення максимальної надбавки на ці товари, наприклад, у розмірі 10%.

Для соціально незахищених категорій населення потрібно відкривати соціальну мережу торговельних підприємств з державним регулюванням та контролем за низькими цінами – соціальні магазини, їдальні, а також комісійні магазини, що торгують уживаним товаром. Розвивати розгалужену мережу спеціальних роздрібних магазинів, які реалізують товари за зниженими цінами (роздрібні магазини типу західних дискаунтів, оптово-роздрібні магазини типу «Кеш енд Кері»), зі знижками у цінах залежно від кількості і суми цін товарів, що купуються, знижки також можуть надаватися в певні дні і години роботи магазинів, за пільговими цінами для окремих груп покупців. Обов'язковою вимогою під час діяльності соціального магазину є наявність логотипу «Соціальний магазин» (відділ, секція). Вони повинні функціонувати на засадах державного замовлення. Компенсація частини вартості споживчих товарів тут може здійснюватися за рахунок місцевих бюджетів, різних соціальних фондів і пожертвувань.

Також державна влада повинна співпрацювати з виробниками та підприємцями, сприяти взаємному співробітництву між виробниками соціально значущих продовольчих товарів та суб'єктами мережевої роздрібної торгівлі шляхом сприяння укладання прямих договорів щодо поставки товарів.

Має місце низький рівень відповідальності за порушення в сфері виробництва і торгівлі. У цьому разі необхідний перегляд штрафних санкцій, які застосовуються до порушників процесу виробництва, норм і правил торгівлі. Це дасть можливість посилити контроль в сфері торгівлі, забезпечити дію принципу невідворотності покарання за порушення. Зокрема є необхідність внести зміни у штрафах до Кримінального Кодексу України від 05.04.2001 № 2341-III, Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» від 07.12.1984 № 8073-X у частині порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами; виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів.

Захист прав та інтересів споживачів є однією із найважливіших ознак демократичного су-

спільства та напрямом захисту конституційних прав громадян. Державні органи влади повинні проводити планові перевірки щодо дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства про захист інтересів споживачів при реалізації продовольчих та непродовольчих товарів, дотримання порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів. Також необхідно запровадити постійне інформування споживачів щодо неякісних та небезпечних товарів. Вони ж, у свою чергу, після перевірки виробництва чи продажу товарів і виявлення небезпеки для населення, повинні бути утилізовані. А також проводити наради з підприємцями щодо вивчення вимог законодавства про захист прав та інтересів споживачів.

Питання, що стосується захисту прав споживачів, забезпечення якості продукції в процесі її розповсюдження та розміщення на ринку містяться у Кодексі України про адміністративні правопорушення, Цивільному процесуальному кодексі та Законі України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII, всі ці нормативно-правові акти потребують узгодження із нормами законодавства Європейського Союзу, про що регламентує і прийняте Кабінетом Міністрів України Розпорядження «Про схвалення Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів» від 5 червня 2013 р. № 777-р.

Виходячи з необхідності адаптації правових норм можемо зазначити, що державне регулювання у сфері захисту інтересів споживачів поки все ще залишається недостатньо ефективним. Тому подальша активізація державного впливу на ринок споживчих товарів в області захисту інтересів споживачів вимагає здійснення взаємопов'язаного комплексу заходів, що включає: впорядкування сфер, функцій і повноважень різних державних регулюючих органів, посилення координації заходів щодо здійснення захисту споживачів на державному, регіональному та місцевому рівні, які можуть бути здійснені в рамках діяльності міжвідомчих рад або регіональних програм із захисту інтересів споживачів; розробку та затвердження обов'язкових до застосування норм, стандартів і регулюючих постанов, спрямованих на забезпечення безпеки та якості продукції, поступове доведення їх до рівня світових, припинення практики обману споживачів торговельними організаціями, а також приведення у відповідність один одному і впорядкування вже існуючих у цій галузі нормативно-правових актів; розробка санкцій та заходів юридичного характеру, що посилюють відповідальність виробників, виконавців, продавців; заборона на випуск і продаж товарів, що не відповідають стандартам по безпеці, і дії по їх вилученню з продажу; підвищення відповідальності виробників і продавців за невиконання рекламних обіцянок шляхом посилення контролю за дотриманням

законодавства у сфері рекламної діяльності; підвищення дієвості системи державного контролю за якістю споживчої продукції на основі подальшої досконалості методики і практики сертифікації, стандартизації та ліцензування, оновлення їх нормативно-правової бази з урахуванням загальносвітових тенденцій; підтримка громадських рухів і організацій із захисту прав та інтересів споживачів, спрямована на посилення їх взаємодії з виконавчими органами влади з питань захисту споживачів; забезпечення доступу для громадських організацій, споживачів і підприємців, що працюють на споживчому ринку, до інформації органів виконавчої влади, що стосується питань захисту інтересів споживачів і необхідної їм для практичного використання; розвиток системи споживчої освіти – від надання інформації до створення комплексної системи такої освіти тощо.

Необхідним базисом проведення регулювання ринку споживчих товарів є розвиток і вдосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування цього ринку, розширення можливостей державної влади у цій сфері, здійснення дієвого контролю за дотриманням законодавчих та нормативно-правових документів.

Для того щоб запобігти наступним постійним змінам у законодавстві, можна запропонувати новий метод створення законодавства на науково-практичному рівні, який орієнтований на всі існуючі методи та має глибоко продумані власні позитивні риси. Шлях обґрунтованого запозичення як окремих норм, так і цілих інститутів із правових систем найбільш розвинених країн – загальновідомий спосіб, і нехтувати цією можливістю не слід [13, с. 17]. Але процес запозичення має враховувати особливості економічного стану України, менталітет суспільства тощо. Тому необхідно врахувати досвід інших розвинених правових країн проаналізувати і запроваджувати лише після широкого обговорення і адаптації до правової системи України.

У сучасних умовах дуже важливо, щоб законодавчі норми не лише декларували певні ідеї, а й забезпечувалися реальними механізмами виконання. Отже, необхідним базисом розвитку цивілізованого ринку споживчих товарів є вдосконалення правового забезпечення функціонування внутрішнього ринку, розширення можливостей державної влади у цій сфері, здійснення дієвого контролю за дотриманням нормативно-правових документів у сфері товарного обігу. Тому необхідним є прийняття і введення в обіг Законів України: «Про внутрішню торгівлю», «Про державне регулювання внутрішнього споживчого ринку», «Про франчайзинг», «Про електронну торгівлю», внесення змін до Господарського та Цивільного кодексів стосовно питань торговельної діяльності, в яких визначатимуться загальні засади розвитку й регулювання внутрішньої торгівлі, економічні, організаційні передумови її функціонування,

роль і місце держави в процесі регулювання торговельних відносин, поняття торговельної діяльності, суб'єкти та об'єкти торговельної діяльності, види торгівлі тощо.

Висновки з проведеного дослідження. До найважливіших заходів активізації споживчого ринку, які повинні бути реалізовані місцевими та регіональними органами державної влади, можна віднести: розробку регіональної програми або концепції розвитку споживчого ринку; підвищення ефективності роботи щодо контролю за ринком споживчих товарів та вдосконалення співпраці державних органів і органів місцевої виконавчої влади. Тобто сформувати при місцевих органах самоврядування міжвідомчі комісії з питань удосконалення функціонування ринку споживчих товарів, у склад яких повинні увійти представники виконавчих органів влади, які відповідають за розвиток ринку споживчих товарів та послуг, а також державних органів контролю за цим ринком. Ввести у практику проведення нарад з директорами основних продовольчих ринків регіону, керівниками споживчих спілок та обласного об'єднання ринків щодо цінової ситуації на споживчому ринку в областях; підвищення якості роботи регіональних органів державного управління у напрямі планування розвитку торговельної інфраструктури споживчого ринку регіону з метою посилення активної участі органів державного управління у процесах розвитку торговельної мережі та мережі споживчих послуг, забезпечення стабільних умов розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів та його товарного наповнення; залучення та активізація діяльності громадських та асоціативних організацій інфраструктури ринку споживчих товарів; сприяння підвищенню якості споживчих послуг та розвитку мережі підприємств з надання споживчих послуг населенню; підвищення рівня якості торговельного обслуговування населення шляхом законодавчого закріплення вимог щодо відповідності кваліфікації та рівня освіти продавців.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм развитого социального общества / Л.И. Абалкин. – М. : Мысль, 1986. – 263 с.
2. Система регулювання внутрішньої торгівлі України : монографія / [В.В. Аполій, І.М. Копич, О.Г. Біла] ; за ред. В.В. Аполія та І.М. Копича. – К. : Академвидав, 2012. – 424 с.
3. Беляев О.О., Бебело А.С., Комиков О.М. Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії : монографія. – К. : КНЕУ, 2003. – С. 51-111.
4. Державне регулювання розвитку внутрішнього ринку в умовах модернізації національної економіки : монографія / [В.Г. Бодров, О.М. Соколова, Н.І. Балдич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук В.Г. Бодрова. – К. : НАДУ, 2013. – 204 с.
5. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В.М. Геєць ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К., 2009. – 864 с.
6. Іваницький О.О. Господарський механізм у системі дер-

- жавного регулювання економіки / О.О. Іваницький, В.В. Косенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecsocmen.edu.ru>.
7. Михасюк І.Р., Залога З.М., Сухай О.Є. Державне регулювання економіки в умовах глобалізації : монографія / Львівський націон. ун-т ім. Івана Франка. НВФ «Українські технології». – Львів, 2010. – 320 с.
 8. Вергелес Т. Диференціація доходів населення й економічне зростання / Т. Вергелес // Світ фінансів. – 2011. – № 2. – С. 49-57.
 9. Гончаренко Н.Г. Необхідність удосконалення форм і систем оплати праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/16.pdf.
 10. Проект Закону України «Про використання електронних соціальних карток при наданні та отриманні пільг, послуг, виплат та інших соціальних гарантій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/LF6B600B.html.
 11. Пустовойт О. Ринок споживчих товарів України: тенденції розвитку і вплив на структуру економіки / О. Пустовойт // Економіка України. – 2011. – № 1. – С. 69.
 12. Формування галузевих ринків України: перехідний період / За ред. проф. В.О. Точиліна. – К. : Фенікс, 2004. – 332 с.
 13. Покрещук О. Загальні концепції врегулювання торгових правовідносин у законодавстві України / О. Покрещук // Право України. – 2001. – № 4. – С. 17.